

Nr. 7

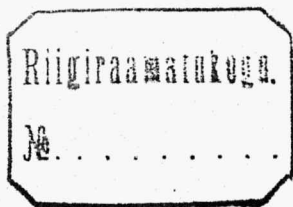
**TÕUSEV
KOIT**

PÕLTSAMAAL, 14. MAIL 1937. A.

TÕUSEV KOIT

NR. 7

VÄLJAANDJA: PÕLTSAMAA TÖÖSTUSKOOLI ÕPILASKOND.
VASTUTAV TOIMETAJA: PEETER VINNAL.

14. mai 1937. a.

Joh. R. Heidmets'a trükk, Põltsamaal.

SISUKORD:

1. Kevade ohver. A. Heinaste.
2. Öine külaline. Olle Vetemaa.
3. Hirm. Illar Rannaste.
4. Oma kooli poisse läbi läätsa.
5. Öö. Sass Salumäe.
6. Kevadpühad. Enn Kullerkupp.
7. Matemaatika tund. J. Parmusk.
8. Kuu kroonika.
9. Vilistlaskogu kiri.
10. Hommik. O. Vetemaa.

Kevade ohver.

Arnold Heinaste.

Ammu oli maapind vabanenud lumest. Vajd varjulistel mäekülgedel, kraavi põhjades ja sügavates saviaukudes võis leida veel sulavat jääkolakat. Hoopis poorseks oli see muutunud kevadiuulte ja päikese mõjul ning habras oli ta, murdudes tuhandeks tükiks vähemagi muljumise all. Nagu hii-gelsuur meekärg lamas ta maapinnal ja ootas lõplikku kokku varisemist.

Jõgemööda purjetasid päevad läbi jäämürakad kui vägevad laevad alla, merede poole. Neil oli rutt — jah, isegi väga ruit, sest ilmad olid juba üsna soojad ja päike ähvardas annu uult neid sulatada enne, kui jõuavad välja merele. Sinna tahtis jõuda iga jäätükk, et liugelda kord, enne sulamist, vabana ääretul laineturjal. See oli hoopis midagi muud, kui alaline tõuklemine kitsas jõesängis vastu kalju nurki ja teisi tõrksaid jäätükke. Vabadus oli see, mis meelitas neid välja ängistavast jõesängist, välja ulgumerele.

Paala jõgi teeb Metsamäe küla ümber suure kaare, haaraes viimase otsekui pihtide vahele. Suvel käib küla kohalt sild üle jõe, kuid talveks võetakse see harilikult pealt ära ja pannakse peale alles siis kui kevadine suurvesi ja jää läinud. Talvel, kui paks jää katab jõe, käivad Metsamäe küla elanikud otse üle jõe ja sillast ei tunta siis üldse puudust, kuid igal kevadel ja sügisel muutub küla jõe poolsest küljest välisilmaga täiesti isoleerituks. Kevadeti, jäämineku ajal on hommikust õhtuni jõe äär täidetud küla poisikestest ja tütrukestestki. Torgitakse kaldalt jäätükke lahti ja tiritakse kui-valejäänuid veite. Raiutakse suuremate tükide küljest vähe-maid lahti ja mõned julgemad poisikesed sooritavad hulljulgeid sõitegi lahtisel jäätükil, mis on iseenesest kaunis elukar-detav trikk, sest jõe põhi on väga kivine ja juhul kui sõidu-kiks kasutatav jäätükk juhtub kivile jooksma on sissekukkumine peaaegu eranditult mõödapääsematu. Kuid sestki ei hoolita igakord. Vanemad Metsamäe küla elanikud teavad rääkida, et mitugi ohvrit olla Paala nõudnud enesele poisikeste hulgast aastate kestel. Mõnekümne aasta eest uppunud jõkke

kohaliku kaupmehe poeg kes ka sõitnud jäätükil ning selle purunemisel kivi vastu vajunud poisike vee alla ja jäänud laipki kadunuks. Veel määlest sarnasest juhtumusest räägiti külas, sellepärast keelasid vanemad lastele kõvasti jäämurru tegemise. Sarnastest keeludest ei hoolitud aga palju ja salaja hiiliti ikkagi jõe ääre.

Soosauna Jüri oli juba mitmendat päeva haige. Palavik püsis väga kõrgel ja sageli kannatas haige ägedate peavalude all, mis näis muutuvat vahest otse väljakannatamatuks ja ähvardas röövida endise elurõõmsa poisikese elu. Mari, Soo talu kauaaegne saunaeit, oli jäänud talu tööst ära, et hoolitseda paremini haige poja tervise eest. Küll keelits ta igasuguseid rohtusid lepakoorest ja jorjenijuurikatest, küll käis igal pühapäeval kirikus palvetamas poja eest, kuid siiski ähvardas saatus võtta Mariilt ta ainsa poja, kelle kasvatamise ja koolitamisega näinud ta nii palju vaeva ja keda ta südamest armastas. Mari mees oli juba aastaid tagasi surnud, pärandades talle vaid selle vana saunaloksu poole vakamaalise käpsamaaga, mille ta omal ajal ostnud peremehelt päriks. Nüüd pidi Mari üksinda teenima, et elatada end ja oma poega. Viimane käis viimast aastat algkoolis ja sageli vajas raha õppevahendite muretsemiseks mida aga emal talle peagu kunagi anda polnud ja ilma raamatuteta pidi Jüri siis ajama läbi, laenates neid vahest kaasõpilastelt ja õppides vahetundidel.

Iga kord, kui poeg tuli raha paluma, tundis Mari teravat pistet südames kui pidi tunnistama, et tal raha praegu anda pole. Nukrana lahkus poeg sarnastel kordadel toast ja uitis kaua metsas ja jõekaldail. Mida ta neil korral mõtles — ei tea. Ah, kui häämeelega oleks Mari annud talle raha, ostnud uued riided ja saapad, mille puudusel pidi ta poeg nüüd häbenema oma katkiste riiete ja saabaste pärast kooliõppimise ees, oleks täitnud poja pisemagi soovi, kui oleks tal vaid olnud võimalusi. Kuid Mari oli ainult vaene saunanaine ja küllalt oli rühkimist, et teenida enesele ja pojale süüagi.

Päevad möödusid. Jüri paranes, kuid väga pikkamööda. Juba purjetasid viimased jäätükid mööda Metsamäe külast, ning vesi hakkas vähehaaval alanema jões. Jüri ajas end vahest istuli voodi ning istus sageli akna ette, et vaadelda jäähiiglaste lustilist sõitu veteturjal, voolas ju jõgi mööda just Soo sauna akna alt, Jüri vaatäs ja tundis kuis rind paisus, kuis täitus ta märgusast, seletamatust õnnetundest, mida suudab sisendada ainult saabuv kevad. Kui hea oleks praegu vallatleda kooliõppel ja teha jäätükkidel uhkeid sõite. — Ah, kui tüütavaks võib ometi muutuda haigus kevadel, siis kui kogu loodus tärkab, sünnitab uut, algavat elu. Mõtle matult

kahmas Jüri nagilt pintsaku ja mütsi ning jooksis õue, jõe-
kaldale. Korraga tundis Jüri, et polegi ta enam haige, vaid
nõrkus oli veel kontides ja kogu kehas, kuid seegi kadus pea.
Sauna kohal, kaldal, randus parajasti suur jäälahmakas. Mõt-
lemiseks polnud enam aega. Jüri rebis haopinust teiba, hüp-
pas jäätükile ja tõukas selle otsustavalt kaldalt eemale. Tema,
Jüri, oli ometi kogu küla poisikeste hulgast julgeim jääsõitja,
ning selle tühise haiguse pärast ei võinud ta tänavu jääda ilma
sõiduta. Ta tundis, kuidas soe tuul paitas põski, pannes need
kergelt õhetama, kuidas pea tuikas ja kogu keha väbis hoi-
guse nõrkusest.

Jäätükk liugles rahulikult kesk jõe. Polnud näha ai-
nustki hädaohtu, sest jõgi oli peagu lage, ainult üksikud pise-
mad jäätükid ujusid kiirelt mööda Jüri suurest sõidukist. Jüri
nägi, kuis ema väljus parajasti talutoast ja hakkas, kauss käes,
sauna poole tulema. Vist saatis jälle perenaine haigele küla-
kosti mida ta viimasel ajal tegi sageli. Oli ju Jüri mitu aast-
tat hoidnud talu karja ja aitanud perenaist siin-seal, ning sel-
lepärast tuletaski perenaine nüüd meelega oma endist pereliiget.
Jõgi tegi suure kurve ja Soo talu ja saun kadusid sõitja sil-
mist. Äkitselt ilmus käänu tagant ilmatu suur jäätükk ja liikus
otse Jüri sõiduki suunas, ühtlasi oli ta liikumisekiirus mär-
gatavalt suurem Jüri omast. Kokkupõrge näis olevat vähti-
matu, sellepärast oli silmapilk küllalt riskantne. Jõgi oli siin-
kohal päratu lai ja kaunis sügav. Jüri teadis, et kokkupõrke
korral tuleb olla vilgas. Juba oli jäätükk nii lähedal, et kok-
kupõrge oli vaid mõne sekundi küsimus. Jüri hüppas oma
sõiduki eelminevale servale ja jäi ootama. Kostis tüme müts.
Sõidukiks kasutatav jäätükk pragunes ja lagunes viimaks ka-
heksaks iseseisvaks tükiks. Jüri jäi püsima ühele vähemale
tükikesele, kuid see hakkas pikkamööda vajuma vee alla ja
libises lõpuks hoopis jalgade alt ning tõusnud uuesti veepinnale,
liugles lustiliselt pärivett. Jüri rabeles meelega külmast,
halastamatus voolus ja püüdis ujuda kalda poole kuid vool
oli niivõrd kiire, et kandis ikka jälle oma ohvri jõe keskele.
„Appi! appi! appii! karjus uppuja meelega, kuid haigu-
sest nõrgestatud hääl ei kostnud kuigi kaugele, pealegi polnud
lähedal ühtki inimest, ning sellepärast polnud kedagi appi mi-
nemas. Jüri tundis, kuis ta väsis, jäsmed lakkasid töötamast
ja ta hakkas vajuma vee alla. Vesi tungis suhu, oli mage-
lääge ja mattis juba hingamise kuid siis läbistas korraka keha
õudne värin ja uuesti tõusis uppuja vee pinnale, haarates
kramplikult juhuslikult möödasõitva jäätüki järele. See oli
pisikene kuid kergendas siiski uppujal enda veepeal hoidmist,
ning uuesti karjus ta appi. Nüüd nägi uppuja, kuis jõe vasak-

poolset kallast mööda lähenes jookstes naisterahvas, pearätik lehvimas tuules ja ise kätega vehkides õhus. Jüri tundis appiruttajas oma ema, kes arvatavasti oli kuulnud ta appihüüde. Juba oli appiruttaja jõudmas uppuja kohale, kui viimase all-olev jäätükk murenenes. Nüüd ei jõudnud uppuja enam end veepeal hoida ja kadus vee alla, kuid veel kord tõusis ta pea pinnale ning siis vajus lõpulikult. Soosauna Mari oli jõudnud kohani, kus nägi ta viimati uppujat, kuid nüüd polnud sel kohal, veepeal, enam kedagi, vaid vesi virvendas, saates väikesi ringikujulisi laineid ümberringi. Hädaldades jooksis Mari jõe kaldal edasi-tagasi, vibutades käes pesunööri puntrat. Kadunud oli õnnetu vee alla, jäädavalt. Kevade oli nõudnud ohvriks ta ainsa poja. Murtult istus Mari lõpuks jõekaldale, künkale ning vahtis kaua suurte, kalkide silmadega, loksuvasse, sinetavasse vette. Ainustki pisarat ei veerenud üle ta põskede. Suur, halastamatu looduse valitseja oli millegipärast karistanud teda, Marit, oli löönud ta südamesse suure, valutava haava. Nüüd, kus polnud tal enam poega, oli elu korruga muutunud Marile tühjaks, sisutuks kannatamiseks.

Mari silmad suurenesid, omasid veelgi kalklikuma ilme, suunurkadesse tekkis niiskust. Korruga hüppas ta püsti ja jooksis, õudselt naerdes, jõe poole ning kaldale jõudes kukutas end kaugele — voogudesse.

Ta läks oma poja juure.

Öine külaline.

Täiskuu seisis suure puu taga. Mehe töötoast tungis nõrka valgusekuma tumedasse aeda. Suur must vari ilmus avamüürile ja kadus. Keegi ei pannud seda tähele. Ükski teenijaist, kes osaliselt olid vabad sel ööl, osalt magasid. Naine oli kusagil reisil, vana majahoidja magas ülemisel korral, nii, et varju keegi tähele ei pannud. Seda võis vast ka arvata vari ise.

Mujal majas oli täiesti pime ja vaikne, ainult töötoas lambi valgusel töötas mees, kes kord oli olnud kodutu hulgus ja kaua aega istunud vanglamüüride vahel. Mees oli suur ja tugev ning isegi selles peenemas ülikonnas, mis tal seljas ja selles toredas ruumis, mis oli määratud töötoaks, oli säilitanud maantee hõngu. Ta istus kummargil laua kohal, laup mõttlikult kortsus ja töötas. Sellest koosnes ta elu. Kuuldes häält, mis kostus toa teisest otsast, kus asus lai, avatud aken, pidi ta enne katkestama pika keerulise mõtteaheliku ja alles siis jõudsid sõnad ta kõrvu. Ta ei võpatunud, vaid istus küünalsirgelt toolil, ei söandanud vaadata taha.

„Kalmer,“ ütles hääl, sügavalt, karmilt. „Kalmer, oled jõudnud jõukuseni, nagu näen. Sul on maja ja arvatavasti ka palju raha pangas. Ja sul on naine, pead kahte autot ja tosin teenijaid, kes sul saapad puhastavad. Kuid kas mäletad neid aegu? Kas meenub sulle vangla, Max, Berger ja Sommer?“

Mees kirjutuslaua ääres istus liikumatult, vaid ta nägu muutus kollakaks. Kuid ta ei vaadanud tagasi. Ta teadis, et tagasivaatamine tähendas talle surma.

Meenutas. See oli ammu, kuid ta polnud seda unustanud. Oli sellal toitaminetega põgenenud. Et oli noor, lootis elust veel palju, ning et koos oleks ikkagi nad nälga surnud enne inimasulateni jõudmist, kuid üks võib-olla võis veel pääseda. Oli siis põgenenud ja sõbrad häтта jätnud — lõputa külmast kõlisevate ööde ja kargete, närvesöövate päevade sõbrad. Sõbrad, kellel oll seaduseks elu elu eest anda. Hääl ta taga rääkis edasi. Ja Kalmer kuulis, et kõik on surnud,

peale selle ühe, kes rääkis. Taevas teab, kus see viimnegi oli seni hulkunud. Sest see viimane oli jäänud selleks, mis Kalmer oli lakanud olemast juba ammu — hulkuriks. Nüüd oli ta siin, päikesest ja palavikust kuivetanud, halastamatu süda tulvil viha. See oli imelik. Siin, keset suurlinna, hellitatud ja piiratud kõigist tsivilisatsiooni abinõudest. Seadusist, mis ei tea midagi ürgmetsavaistust. Ja ometi teadis Kalmer, et see kõik ei aita praegusel hetkel. Nüüd valitses igivana seadus, millist ükski noid külmi linnainimesi ei suutnud tabata. Kiiremini, kui suutis kätt sirutada ja laualaekast revolvrilt võtta, oleks kuul teda tabanud. Ja mõeldes oma seisukorrale, pidi tahtmatult naeratama. Ütles:

„See maksab sinu kaela, Valdo!“ Ja samal hetkel kuulsid surmamõistetud pingutatud kõrvad midagi, mis pani vere tarretama ta soonis. Sest kerged, hiilivad sammud läbistasid kõrvalruumi, kõhklesid ukse juures ja siis lõgises ukselink. Kalmer ei vaadanud taha, kuid otsustas nüüd teotsesta. Tähelepäanematult tõmbus ta tugitoolis nagu tiiger hüppeks. Siis kuuldus ukse avamist ja kaks revolvripauku kajasid üle terve maja. Lamp pudenes kildudeks ja pimedu-sest kostis raske keha kukkumine põrandale. Sellejärele kuuldus akna plöksatus ja kahjurõõmus naer õuest. Siis jäi kõik vaikseks. Kalmer seisis vaikides, et selgusele jõuda, mis juhtunud. Ta kõrva kostis nõrk oie. Võttes tikud, ta süütas tule ja nägi põrandal lamamas inimkeha. Selle nägu oli kaetud maskiga ja ta kõrval lamas revolver, mis käest kukkunud. Tikk kustus ja Kalmer tõi teisest toast lambi ning hakkas maaslamavat uurima. See oli harilik murdvaras, kes nähtavasti tema majja sisse murdnud ja siia tuppa sattudes oli Valdo kuul teda tabanud. Ta keha tõmbles veel kramplikult ja lõtvus siis. Surnud. Kalmer andestas talle ta süü, sest ta oli päästnud tema.

Hirm.

Illar Rannaste.

Päike oli wajunud juba metsafuka foha, kui libisesin suuskadel õuewärawast wälja. Taewas oli kaetud raskete finahallide pilwedega, mis liikusid aeglaselt üle loaduse. Otsustasin küllastada oma sõpra Aruwälja Peedut. Kiiresti libisesin läbi sahisewa lume mööda metsatukast ja selle weerul asetsewast wananast mahajäetud sepikojast ja juba paistiski Aruwälja.

Warsti istusin Peeduga Aruwälja peretoas ja jutustasime äksteisele nädala jooksul läbielatud pisisõiklusi. Kui Peedu äkki küsis: „Kas sa waim ja tont ka kardad?“ Muidugi, wastasin mina, et „kaugel sellest“. Kuid Peedu ei jätnud sellego, salapärane naerumuie näol seletas ta, et tema polewat neid ennem ka kartnud, kuid üleminewast õõst saadik olewat ta oma arwamist muutnud ja usub et on olemas kollid; olewat oma ihusilmaga wiimaseid näinud metsaweerul asetsewas sepikojas. Mina muidugi woidlesin wastu ja püüdsin Peedule selgeks teha, et kolle kui niisuguseid üldse olemas ei ole weel wähem wanas sepikojas, kus waremalt ei olnud midagi kahhlast märgatud. Kuid Peedu ei lasknud end eksitada, waid wäitis, et tema on näinud sepikojas waimu ja nägewat neid ka mina, kui ma minewat tagasi sõidul sepikojas juurest läbi. Kuna ma ei tahtnud Peedu silmis argpüks olla lubasin, et wiskan wiimase terwe sepikojas akna ruudu puruks. Seepeale Peedu muigas salapäraselt ja ütles: „Elame, näeme“.

Kui asusin koduteele oli taewas endiselt kaetud finahallide pilwedega, tuul ulas kurjakuulutawalt. Südamessegi puges seda suurem hirmutunne mida ligemale jõudsin sepikojale. Olin jõudnud sepikojale üsna ligidale, kui asusin oma ülesande teostamiseks. Kõlinal purunes klaas, mu kiwi oli tabanud märki. Kuid nüüd nõõris midagi kinni mu kurgu, hirm pani kogu mu keha palawikuliselt wärisema, sest purunewa klaasi kõlinalale järgnes sepikojast lapse nultu ja ähmaseid hääli kostis läbi fuulehulgu-mise mu kõrwu. Ja siis, siis nägin kuis mingi tontlik kõgu, mingi kolefis ilmus sepikojas uksele. Rohkem ma enam ei kuulnud ega näinud. Nagu unenäos jõudsin koju ja pugedin woodi.

Järgmise päewa hommikul, kui pidin juba awaldama oma õise waimude loo, ilmusid kaks mustlaseile. Kuulsin, kuis nad kirusid üht külapeissi, kes õõsel kiwiga purustanud sepikojas akna, tabades sellega ühllasi üht wäikest ilmokodanikku.

Meie waimudelugu oli paugupealt selge, ja mõistsin ka, miks Peedu, kui julge poiss oli muutnud oma arwamist waimudest, käskides mind küllastada õõsel sepikoda. Temal waeske-sel oli ka mingi samasugune seiklus seljataga.

Oma kooli poisse läbi läätsa.

A. Gröön. Evib kõrge kasvu ja sama kõrge eksootilise tiitli, „Neegus.“ Samuti ka kõrgem ametmees ühisköögis. On nimelt köögivanema abi ja tuntud oma „köva“ sõna poolest. Püüab võimlemisega arendada peale vaimse külje veel füüsilist külge. On huvitatud eriti mootorsõidukitest ja oli omal ajal isegi isesõitva jalgratta omanik. Loodame, et ta tulevikus võiks olla juba isesõitva neljarattalise omanik.

Armastab hiliseid seiklusi linnas ja jääb selletõttu hommikul sooja voodisse mõnd viimast minutit nautima. Kui aga õpetaja siis peale ei juhtuks . . .

On peale muu veel lahke ja sõbralik ning huumorimeelne kaasõpilane.

Joh. Johanson. Tüübiline Vändrameeste esindaja ja Pärnumeeste au kaitsja. Oma elukoha tõttu hüütakse kaasõpilaste poolt „karuks.“ Igavene naljahammus ja vigurivänt. Hommikul voodist tõustes ütleb mõne „krõbeda“ ja kohe kaob poistel uni kõhtude vappudes, nagu ta tulnudki. On tihedamaid töömehi nii teoreetilisel kui ka praktilisel alal. Valmistab omale häid suuski, mida ise nimetab „nurmisteks“ ja nägusat raadiokasti oma nimekaimule „köögikarule,“ kes samuti Vändrast pärit ja kellega ta kõige paremini läbi saab, kuigi ei ole n. ö. ühest pesakonnast.

A. Martsik. Lühikest kasvu ja kärarikas poiss, tuntud kõigile „Peremehe“ nime all. Lahkus hiljuti internaadist isiklikel põhjustel ja asus elama Müüri „lossi.“ Mängib päeval härrat ja töötab öösel, vaatab õppetöle optimistlikult nagu naljategemisele ja armastab ka ise nalja teha. Omab nõrkuse „r“ tähe vastu ja kõige pikema püksirihma, sest praktiseerib vähesöömise alal. Loodame, et see saleda joone arenemisele kaasa aitab.

K. Rudi. Vanasõna ütleb, et heal lapsel ikka mitu nime ning see definitsioon on maksev ka Rudi juures, sest neid nimesid, mis Rudil on, neist võiks kirjutada kohe paksu raamatu, mainime siinjuures mõne tähtsama: „Preedik Pudirull,“ „Rahvussotsialist,“ „Nats“ jne. jne. Armastab end vahel naljatulus nimetada jõumes Sannikuks. Tõmbab käed kõverasse, ajab kõhu ette ja Sannik ongi valmis, kuid kui tuleb see jõuproovimine siis katsub, tõstab ja ütleb: „Jõudu on küll, aga sõrmed ei pea kinni.“ Muide väga heasüdamlik ja vastutulelik ning õpilaste poolt alati teretulnud seltskondades, kus tehakse nalja, ehkki see ilma Rudita ei taha hästi sigida.

Öö.

Sass Salumäe.

Öö väsinud . . . , Õhk on raske ja soe. Puud seisavad jõe kaldal öö õhus. Tuul liigutab latvu. Jõgi voolab nagu kangaskoe vaikselt metsa poole. Mis tal ees? Eemal mustab mets, sünge ning salalik. Puud heidavad tumedaid varje. Paistab nagu liiguksid metsas tuhanded vaimud, sirutades välja oma kõhne käsi. Taeva sinivõlvil kahvatab kuusirp. Ta valge nägu, nagu nähes und, on alles veeremas. Jah, nagu härmatises seisavad puud . . .

Siis kustub kuu ja tuleb tund, mil tavaline pimedus on maale heitnud. Ja jõuetule unele see ring toob rahu ja vaikust. Siis vajub sügavasse unne väsinud öö. Miks üksi rahutu uni ta üle väriseb, nagu arglik hein valvab vaikselt ja uut sihti otsib.

Äkki kostavad hääled nagu torkaks inimsüdamesse. Need hääled nagu mürgitavad vaiksa looduse. Need hääled tulevad metsas õudse hallikuuemehe — öökulli kurgust. Lind on väga sünge ja salalik. Iga tukastama jäänud loomake väriseb. Ta häääl nagu pörkab vastu müüri ning kajab siis helinal tagasi. Kõik loodus rökkab. Vaikus. Veel kord hüüe. Ta rahustub, nagu salalikud jõud pidurdavad teda. Liigutab veel kord oma suuri silmi, mis paistavad tinakuulidena ja peidab siis laugude alla. Siis uinub tema. Ainult puude ja lehtede salajane liikumine rahustab ärritatud loodust.

Kevadpühad.

Enn Kullerkupp.

Kevadpühad, — see sõna tuletab tahtmata meele rohelisi muruväljakuid ja aase, täis lõhnavaid lilli, kuid kalendrisepad on nende pühade nimega vist küll rängalt eksinud, sest mis kevadtaju annab lume ja mustamullaga vahelduv maastik, ning liiklemine selle sõna tõsisel mõttes ei tule üldse kõne allagi, sest olge lahked, — vaevalt saad uluvalt välja, kui hakka vaatama, kuhu paned jala, et see järgmisel momendil ei kaoks nagu lusikas supikaussi.

Niis ei ole see pühade tuju just kõige parem. Kuid pidin ju kirjutama midagi kevadpühadest, mitte aga liiklemisvõimalustest ega maastiku idüllidest, aga nagu protestiks selle vastu, et need õpilaspühad on antud just kõige sel halvemal a'al, tahaksin just kirjutada midagi ka neist varjukülgedest.

Kui roosilised on need pühad küll siis, kui oleviku ja tuleviku s. t. pühade vahe on nädal ehk veel vähem ja kui okkalised nüüd, mil nad on, ehk hakkavad lõppema.

Raske on väljendada sõnadega, veel raskem sulega seda meeoleolu mis hoiab pinevil meie s. o. õpilaste meeled enne pühi. Kuid seda rõõmu, kui on viimaks käes see koolist vabakssaamise päev, ei saa, ega tahagi kirjeldada.

Kuid nüüd natuke ka nende pühade rõõmsat ilmet.

Tarvitseb vaid vaadelda neid pühi vähem pessimistlikult, kui juba tunned natukenegi seda suurt rõõmu, mis peaks kestma terve selle pühade aja.

Katsume minna kuhugi mäenõlvakule, metsatukka, ehk kas või mõne jõe või järve kaldale, ühesõnaga, välja loodusse.

Neid kevademärke mis siin-seal juba märgata võib, on lõpmata palju.

See vallatu rohututike siin on küll natuke vara kasvama hakanud, kuid seda ei saa talle mitte pahaks panna, sest ta tahtis ju meid rõõmustada.

Ja jõgi ise, see jutustab meile nagu mingit suurt loodusmuinasjuttu, mida meie küll kahjuks kuulata veel ei oska, kuid see kohin, see on nagu midagi ärarääkimata suurt ja rahustavat, ning varakevadel jõekaldal veedetud tunnid on nii meelepüsivad, kui ei kunagi varem ega hiljem.

Metski rõkkab juba nii kutsuvalt meie suurte muusikute — lindude helitöist; ja tarvitseb ainult natuke tähelpanelikumalt kuulata, kui juba võib lugeda igast häälest suurt rõõmu ja ühtlasi kutset.

Mets, kui niisugune hakkab end juba ehtima suurele looduspidustusele — kevadele.

Kaskedes hiirekõrvad pole küll veel oma täies veetluses, kuid siiski mõjuvad nad mingi võimsa kontrastina kuuskede ja mändide tumerohelisel taustal. See kõik paistab nii lihtsalt kaunis, kuid midagi ei puudu sealt ja nagu ei võikski ta olla teisiti kui ta on.

Kõige selle üle veel oivaliselt kaunis sinitaevas oma kuld-päikese, hõbepilvekeste ja löokeste lauluga. See on üks suur tervik, ning tõesti toredamaid pühi ei või keegi endale soovida.

Jah, kevadpühad olid, on ja jäävad suurteks rõõmupäevadeks vanadele ja noortele, suurtele ja vanadele.

Matemaatika tund.

J. Parmusk.

Kell heliseb. Algab matemaatika tund. Õpilased tormavad käratsedes klassiuksest sisse. Klassis jätkub käratsemine. Nokitakse ja naerdakse üksteist. Korruga jääb klass hiirvagusi, sest klassiuks avaneb ja uksele ilmub õpetaja. Ta saadab kiire pilgu üle õpilaste, et näha, kas kõik korralikult püsti seisavad. Sammub siis laua juure, asetab raamatud lauale ja suunab pilgu esimeses pingis istuvale õpilasele. „Peep, kas teil on kont kõhus?“

Peep kargab püsti ja teeb kohkunud näo. „Ei ole,“ vastab viimaks.

„Noh, miks te siis püsti ei jäksa tõusta? Istuge! Püsti! Istuge! Püsti!“ komandeerib ta Peebule, kuna sel püstitõusmine libedasti läheb ja ütleb siis: „Pidage teinekord meeles ja istuge!“

Pöörab siis Peebule selja ja läheb laua juure, võtab vihikutepaki ja hakkab neid jagama, sealjuures igale mõne märkuse eilse klassitöö kohta tehes. Seal, kus õpetaja parajasti ühele õpilasele tema vigu seletab, püüab keegi väike poiss vaadata, mi ta naabri hinne. Seda märkab õpetaja ja teeb suured silmad. Astub siis õpilasele õige lähedale, võtab näpuga selle püksisäärest kinni ja imetab: „On ikka püksid jalas. Ma mõtlésin, et seelik seljas.“

Pahvatab rõkkav naerulagin ja kõnetataval lähevad kõrvad punaseks nagu mooniõied.

On vihud jagatud, algab küsimine, mis mõnelegi südamekloppimist valmistab, sest õpetaja lubab igaühele „pühademuna“ koju saata, kes ei oska talle antud ülesannet lahendada.

Esiteks proovitakse järele, kas mõni tahab vabatahtlikult tahvli juure minna. Ühtki kätt ei tõuse, vaid kõik on pinevas ootuses. Viimaks kutsub õpetaja, nähes, et tahtjaid pole, tahvli juure tüseda kohmaka poisi esimesest pingist. Teised hingavad kergemalt. Karikas läks seekord mööda. Poiss lahendab ülesande ruttu. Antakse teine veel. See on juba keerulisem ja poiss kipub üle õla tagasi vaatama, mis nägu teised teevad tema lahenduse kohta. Seal sosistab juba keegi ette ütelda, kuid õpetaja terav kõrv kuuleb selle.

„Kes ette ütleb, saab kahe!“ on vali otsus.

Suure töötagajärjel õnnestub poisil ülesannet lahendada ja õpetaja käsib tal kohale minna öeldes:

„Lonkab see asi alles.“

Õpilane läheb kohale. Õpetaja ootab, kuni ta end muga-
valt istuma on seadnud ja ütleb äkki:

„Tulge tagasi!“

Imestunud õpilane tuleb pikkamisi talle lähemale.

„Mis tuleb teha, enne, kui minnakse kohale? Kus on
teie kasvatus?“

Õpilane mõtleb natuke. Äkki tuleb talle meelde ja üt-
leb ruttu:

— „Tuleb kummarduda . . .“

— „Jah, miks te siis seda ei teinud?“

— „Läks meelest ära . . .“

— „Läks meelest ära!“

No pidage siis meeles ja istuge kohale!“

Järgmiseks kutsutakse tahvli juure akna all istuv musta-
juukseline Kiku. See sammub uhkelt, pea püsti, võtab kriidi
ja jääb ootama, mis talle ette loetakse. Ülesanne aga osu-
tub keerulisemaks kui Kiku arvata oskas ja seepärast tuleb
tal mitu korda otsast jälle uuesti peale hakata, sest need
numbrinärud tikuvad silme ees segi minema. Abiotsiv pilk
vilksatab tihti üle õla teiste poole. Seda märkab ka õpetaja
ja sõnab:

„Noh, mis abi te säält ootate? Vaadake aga oma töö
peale!“

Korraga kuuldub õõnest kahinat ja õpetaja pilk suundub
sinnapoole, kust hääli kuuldub. Seal istub keegi sasipäine
poisike, käsi põsakil ja veab haigutades kõigest jõust suud
lahti, nii, et lõuapärad naksuvad.

„Head ööd, Kõversaar!“ hüüab õpetaja. Kõversaar
ehmub ja kattes suu kamaluga, surub selle kinni nii äkki, et
hambad plõksatuvad.

Vahepeal on Kiku ülesande valmis saanud ja sammub
ilmaelust tüdinenud inimese näoga kohale. Õpetaja lööb raa-
matu lahti ja hakkab valemeid ette lugema, mida õpilased
ülesse kirjutavad, ja lausub sinna sekka mõne õpetlikku sõna.

— „Need valemid tulevad kõigil pähe sahtlitesse panna,
et siis kui vaja, muud kui tõmba niidist ja tulevad.“

Sel ajal kuuldub siit sealt raksumist, nagu kisuks keegi
kahe käe vahel takku. Ümber vaadates on näha, kuis mõned
poisid k'isuvad juukskarvu peast, nagu tõmbaksid niidiga peast
valemid ja vaatavad siis pettunud näoga juuksekarva, millel
pole küljes ei sahtlit ega valemeid.

Siis annab õpetaja veel mõne ülesande kodus järgmiseks
korraks ja sammub kellahelina saatel klassist välja, tema järel
rüüsinil poistejõuk, kes nüüd jälle viieks minutiks vabaks saavad.

Kuu kroonika.

Käesolewa numbriga hakkab „Tõusew Koit'us“ ilmuma perioodiline teadetenorik, n. n. „kuu kroonika“, milles lühidalt käsitletakse möödunud kuu tähtsamaid sündmusi ühenduses Tööstuskooli ehk „Tõusew Koit'uga“.

1. Praegune „Tõusew Koit“ on üheks teetähiseks selle kuukirja ajaloos; nimelt toimus märtsi kuu alguses „Tõusew Koit'u“ toimetuse vahetus. Endine toimetuse seisis koos lõpetajatest, kellest suurem osa on juba koolist lahkunud.

Endise kolmeliikmelise toimetuse: A. Sundja, E. Rõand'i ja A. Elbrecht'i asemele on astunud nüüd uus wiieliikmeline toimetuse millel liikmeid igast klassist. Uue toimetuse koosseis on järgmine:

P. Winnal, O. Sukk, J. Öert, E. Kiipsaar ja S. Kargaja. Loodame, et uus toimetuse suudab täita tema peale pandud ülesande.

2. Põltsamaa Tööstuskooli teine klass korreldas pühapäeval, 14. märtsil Põltsamaa Tööstuskoolis „kirjandusliku weerandtunni“, kus refereeriti ja loeti katkendeid Alb. Kiwikase suurromaanist „Nimed marmortahvil“.

Kokkumõeliku referaadiga esines õpil. J. Öert ja katkendeid luges õpil. J. Lohu.

Selle mõtte algatajaks oli II klassi klassijuhataja H. Kullango, kes muretses ka raamatu.

See ei ole mitte üks huvitaw ajawiitewahend, waid ka õpilaste tutvustamine eesti kirjanikkude parimate toodetega. See mõte ei ole küll mitte algupärane, sest ka läi ud aastal korraldati mitmel korral referaat-õhtuid, kuid wohepeal oli see asi nagu wäljasurnud. Kuid nüüd, tänu hra Kullango'le, on see asi uuesti algatatud. Jääb waid loota, et sarnaseid tunde rohkem korraldatakse.

3. Sama päewa, s. o 14. märtsi õhtul oli Põltsamaal Põllumeeste Seltsi saalis korraldatud kontsert-õhtu, kus esines „Leelo“ segakoor hra K. Werwolf'i juhatusel ja ka Põltsamaa Tööstuskooli meeskoor õpil. A. Elbrecht'i juhatusel.

Kanti ette ka näidend „Lahutatud naine“.

Põltsamaa Tööstuskooli meeskoor kandis ette kolm laulu, mis kõik hästi õnnestusid ja pääle laulu kuuldi nii mõndagi isikul publiku hulgast üllewat: „Lauljad poisid, need Kaarli-mõisa poisid“. Ka asjatundjad jäid ettekannetega rahule, nii et wõib seekordset esinemist õnnestunuks lugeda.

Pääwalu sünnitab waid see, kust saada uusi lauljaid, sest peagu pooled lauljaid on lõpetajad, ja kui need kord koolist lahkuwad, kaowad koorist ka kandwamad jõud.

Kuid lootes õpilaskonna soojale suhtumisele asjasse usume siiski, et õpilased ei lase seda ilusat üritust wälja surra, alles igaüks walmis „annetama“ oma hääle koorile,

Põltsamaa Tööstuskoolile.

Käesolevaga teatame, et Tallinnas on asutatud Põltsamaa Tööstuskooli Vilistlaskogu.

Üldkoosolek valis 28. veebruaril s. a. juhatusse järgmised vilistlased:

Esimees: R. Räts, Raua 55 — 2, Tallinn.

Abiesimees: H. Petersoo, Munga 8 — 1, Tallinn.

Kirjatoim. A. Tamm, Leina 5 — 4, Nõmme.

Abikirjatoim. A. Kärt, Girgensoni 8 — 8, Tallinn.

Laekur D. Suigusaar, Imanta 40 — 5, Tallinn.

Varahoidja A. Ruusmann, Vesivärava 30 — 3, Tallinn.

Ametita liige K. Raidmaa, Vesivärava 32 — 4, Tallinn.

Vil! kogu juhatuse asukoht on Tallinnas, tegevuspiirkonnaks on Eesti Vabariik s. t. vil! kogu liikmed võivad asuda ka väljaspool Tallinnat.

Vil! kogu eesmärgiks on Põltsamaa Tööstuskooli lõpetanute koondamine, sidemete alalhoidmiseks oma vahel ja kooliga, kaasaaitamine vil! kogu liigete kultuurilise ja majandusliku seisukorra tõstmiseks.

Lähemal ajal on kavatsusel korraldada kursused treialitele ja freesiatele hammasrataste arvestamise alal. Vil! kogu hantab teateid tööoludest ja aitab kaasa töökoha leidmiseks eestkätt vil! kogu liigetele.

Kirjad palume saata vil! kogu esimehe nimele: R. Räts, Raua 55 — 2, Tallinn.

Esimees: R. Räts.

Kirjatoimetaja eest: H. Petersoo.

Põltsamaa Tööstuskooli Vilistlaskogu

11. märtsil 1937. a. Tallinnas.

Hommik.

O. Vetemaa.

Alles hämar. Koidukuma
hommiktaeva serva värvib,
kuni päike valgenema,
ilmamaad nüüd jälle sunnib.

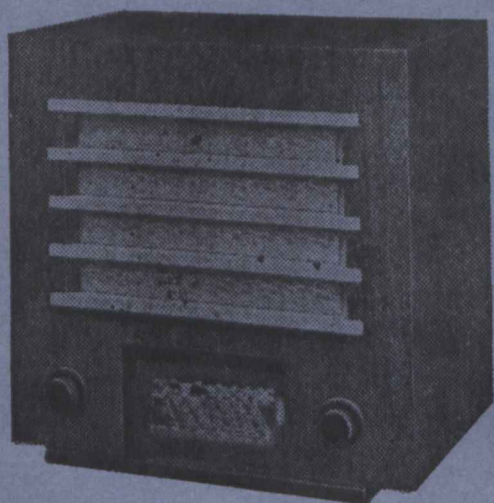
Tukkuv vares kuuse ladvas,
hommiktuules karges kiigub.
Kahvatuna koidutaevas
üksik tähekene vilgub.

Oru põhjas vaikselt rahus
Jõgi puude vahel lookleb,
laine, laine järel vahus
väiksest koskest alla jookseb.

Purpurpuna taeva servalt
koit veel saadab oma valgust,
kuni päike täiel säralt
kuulutab meil päeva algust.

Raadio-ladu

REF

Raadio-aparaadid: maailmamark Philips
sensatsiooniline ilma anoodpatareita,
Eko, Blaupunkt, Körtring, Suprema jt.

Jalgrattad: Husqvarna, Phänomen, Ad-
ler, Hērkuless B. S. A. Vitler j.t.

Mootorrattad: võidusõitude rekord-
meister **NSU**, Husqvarna, B. S. A. j.t.

Autod: Adler, Hansa, Austin j.t.

Fotoaparaadid ja tarbed.

Grammofonid ja plaadid. Pikaaja-
line järelmaks kuni 3 aastat.

Akude laadimine, raadioaparaatide parandus,
nõuanne amatööridele tasuta.

Põltsamaal, Jõgeva mnt. 12. Tlf. 2.